

TILAK MAHARASHTRA VIDYAPEETH, PUNE
M. A. (PARANGAT) ECONOMICS
EXAMINATION : MAY- 2016
FIRST SEMESTER

Subject: Economics of Growth and Development-I (ECCB-112/ECBCS-112)

Date: 27/05/2016

Total marks: 60

Time: 10.00 am to 12.30 pm

- Instructions:** 1) Attempt all Questions
 2) Figures to the right indicate full marks
 3) Answer should be precise and to the point.

Q. 1) Answer the following multiple choice questions. (05)

1. Modern economic growth is characterized by :
  - a) High level of education
  - b) Social equality
  - c) High rate of growth of output
  - d) Political Freedom
2. The vicious circle of poverty is
  - a) An indicator of economic development
  - b) An obstacle to economic development
  - c) An indicator of low health standards
  - d) A characteristic of developed economies.
3. The basic human needs approach to economic development was adopted in the
  - a) 1950s
  - b) 1960s
  - c) 1970s
  - d) 1980s
4. In Adam Smith's theory of economic development the process of development starts with
  - a) Division of labor and specialization
  - b) Innovation by entrepreneur
  - c) Development of agriculture
  - d) Spread effects.
5. In Lewis' theory, labor moves from
  - a) Capitalist sector to subsistence sector
  - b) Subsistence sector to capitalist sector
  - c) Eastern sector to western sector
  - d) Western sector to eastern sector

Q. 2) Answer any three of the following questions in 100 words. (15)

- 1) Concept of balanced growth.
- 2) Characteristics of developing countries.
- 3) Spread effects and backwash effects.
- 4) Malthus' theory of economic development.
- 5) Social dualism.

Q. 3) Answer any one of the following in 250 words. (10)

- 1) Explain the Big Push theory of economic development.
- 2) Explain the concept and measurement of Human Development.

Q. 4) Answer any two of the following questions in 500 words. (30)

- 1) Explain the concepts of economic growth and economic development and differentiate between them.
- 2) Discuss the theory of unbalanced growth.
- 3) Explain and critically evaluate the theory of economic development given by Schumpeter.

मराठी रुपांतर
वृद्धी व विकासाचे अर्थशास्त्र - १

- सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात
३) उत्तरे नेमकी व मुद्देसुद असावीत.

प्र. १) खालील प्रश्नांना योग्य पर्याय द्या. (०५)

- १) आधुनिक आर्थिक वृद्धिचे एक वैशिष्ट्य :
अ) शिक्षणाची उच्च पातळी ब) सामाजिक समानता
क) उत्पादनाच्या वाढीचा दर जास्त ड) राजकीय स्वातंत्र्य
- २) दारिद्र्याचे दुष्टचक्र काय आहे ?
अ) आर्थिक विकासाचा निर्देशक ब) आर्थिक विकासातील अडथळा
क) निम्न आरोग्य पातळीचा निर्देशक ड) विकसित देशांचे वैशिष्ट्य
- ३) मूलभूत मानवी गरजांचे धोरण पहिल्यांदा कोणत्या दशकात वापरले गेले ?
अ) १९५० ब) १९६०
क) १९७० ड) १९८०
- ४) अँडम स्मिथच्या आर्थिक विकासाच्या सिद्धांतामध्ये विकासाची प्रक्रिया कशापासून सुरू होते ?
अ) श्रमाचे विभाजन ब) संयोजकांनी केलेले नवप्रवर्तन
क) कृषि क्षेत्राचा विकास ड) विस्तारक परिणाम
- ५) लेविस यांच्या सिद्धांतामध्ये कामगारांचे स्थलांतर कसे होते ?
अ) भांडवली क्षेत्रापासून निवाह क्षेत्राकडे ब) निर्वाह क्षेत्रातून भांडवली क्षेत्राकडे
क) पौर्वात्य क्षेत्रातून पाश्चिमात्य क्षेत्राकडे ड) पाश्चिमात्य क्षेत्रातून पौर्वात्य क्षेत्राकडे

प्र. २) खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे १०० शब्दांत लिहा. (१५)

- १) समतोल विकासाची संकल्पना.
२) विकसनशील देशांची वैशिष्ट्ये.
३) विस्तारक परिणाम आणि प्रतिसारक परिणाम.
४) माल्थस यांचा आर्थिक विकासाच्या सिद्धांत.
५) सामाजिक द्विदलतावाद.

प्र. ३) पुढीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर २५० शब्दांत लिहा. (१०)

- १) आर्थिक विकासाचा जोर धक्का सिद्धांत स्पष्ट करा.
२) मानवी विकासाची संकल्पना आणि तो मोजण्याची पद्धत स्पष्ट करा.

प्र. ४) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे ५०० शब्दांत लिहा. (३०)

- १) आर्थिक वृद्धी आणि आर्थिक विकास या संकल्पना विशद करा व त्यातील फरक स्पष्ट करा.
२) असमतोल विकासाच्या सिद्धांताची चर्चा करा.
३) शुम्पटर यांचा आर्थिक विकासाचा सिद्धांत विशद करा आणि त्याचे टीकात्मक परीक्षण करा.